

Abstrakt

Lasy Beskidu Śląskiego wymagają pilnej przebudowy. Trwa tam proces rozpadu drzewostanów świerkowych, zwiększa się powierzchnia lasu przeznaczona do pilnego odnowienia. Istnieje zatem potrzeba zaplanowania struktury przestrzennej składu gatunkowego lasów pełniących na obszarach górskich jednocześnie funkcje ochronne i produkcyjne, dostosowanej do warunków siedliskowych, w tym wynikającej z orografii terenu. Celem pracy jest opracowanie metody planowania struktury przestrzennej składu gatunkowego dla warunków górskich, opartej na lokalnych warunkach wzrostu gatunków lasotwórczych obejmujących również ukształtowanie rzeźby terenu. W niniejszej pracy zaproponowano 5 etapów planowania struktury przestrzennej składu gatunkowego. Planowane zróżnicowanie przestrzenne drzewostanów głównych górskich gatunków lasotwórczych, tj. świerka pospolitego, jodły pospolitej i buka zwyczajnego, wynika z wpływu wybranych cech orografii terenu: wysokości położenia nad poziomem morza, ekspozycji stoku, nachylenia stoku oraz powiązanego z rzeźbą terenu – typu siedliskowego lasu, na cechy taksacyjne drzewostanów tych gatunków, a w szczególności na: bonitację drzewostanów, stopień ich uszkodzenia, stan hodowlany zarówno drzewostanów w wieku do 40 lat, jak i upraw i nalotów. Dodatkowym kryterium różnicującym strukturę przestrzenną drzewostanów gatunków głównych są ich preferencje względem warunków mezoklimatu wynikającego z orografii gór, wyrażonej typami morfometrycznymi rzeźby terenu. Strukturę przestrzenną składu gatunkowego uzupełniają drzewostany gatunków domieszkowych, których lokalizacja uwarunkowana jest przez mikrosiedliska występujących na obszarze planowania. W niniejszej pracy zastosowano proponowaną metodę planowania struktury przestrzennej składu gatunkowego na wybranym obszarze Beskidu Śląskiego o pilnej potrzebie przebudowy drzewostanów – w Leśnictwie Skrzyczne położnym w Nadleśnictwie Węgierska Górka. W efekcie zastosowania powstała mapa składu gatunkowego drzewostanów według gatunków panujących. Zastosowanie proponowanej metody pozwala na uzyskanie większego zróżnicowania przestrzennego składu gatunkowego na obszarze planowania, co zmniejsza i rozprasza ryzyko hodowlane. Najważniejszymi czynnikami wynikającymi z rzeźby terenu, regulującymi strukturę przestrzenną składu gatunkowego na obszarze leśnictwa Skrzyczne, są wysokość położenia nad poziomem morza i typ siedliskowy lasu. Stwierdzono, że cechą drzewostanową wykazującą największą zmienność względem ukształtowania terenu i jednocześnie posiadającą największy potencjał do różnicowania struktury przestrzennej przyszłych drzewostanów świerkowych, jodłowych i bukowych na obszarze planowania jest bonitacja. Wykazano, że gatunkiem o

najmniejszej zmienności cech taksacyjnych względem zróżnicowania rzeźby terenu jest jodła pospolita, przed świerkiem pospolitym. Najmniejszą elastycznością wobec zmieniających się warunków orograficznych na obszarze badań charakteryzował się buk zwyczajny.

Słowa kluczowe: Beskid Śląski, skład gatunkowy w górach, Numeryczny Model Terenu, świerk pospolity, jodła pospolita, buk zwyczajny, klasyfikacja rzeźby terenu, struktura przestrzenna składu gatunkowego, przebudowa drzewostanów.